

Matrikelkort 1805 med tilføjelser: Hovedbygningens 1841-skikkelse (den nuv.) er skraveret og Venligheden er den sorte bygning, som er markeret ved havens østskel, der hvor den stive barokhave møder den 'engelske' haves slyngede gange.

Fra terrassen foran Rønnebæksholms sydfacade ser man nedover græsplænen til avlsgården og øst derfor – et særpræget, muret havehus med tårn og spir. Det er Venligheden.

Den 24. oktober 1851 blev den da 69årige præst og digter N.F.S. Grundtvig gift med 38årige enke Marie Toft. Året efter giftermålet lod Marie derfor havehuset opføre som digter-pavillon til sin mand. Grundstenen blev lagt den 8. juli 1852, men først den 5. august 1853 blev holdt rejsegilde.

Byggeriet trak i langdrag. Opførelsen er rimeligvis gået i stå i høsten 1853, da Grundtvig og Marie flyttede til vinterboligen i København. Året efter blev Marie syg og døde midt i juli. Byggeriet af Venligheden fortsatte imidlertid, og der gik da kun kort tid før Maries gave stod færdig: Den 8. september 1854 fandt indvielsen sted og Grundtvig gav huset navnet "Venligheden". Grundtvig benyttede huset i 14 dage. Derefter var han kun

Arkitekt Johan Daniel Herholdt (1818-1902) ved tegnebrættet. 19 år gammel blev han tømrersvend og uddannede sig som arkitekt. Han var 34, da han tegnede Venligheden, som er et ungdomsværk, selvom han havde betydelige opgaver bag sig.

på kortere besøg frem til 1858, hvor han indgik sit sidste ægteskab.

Arkitekten er Johan Daniel Herholdt. Han har tegnet huset – men næppe haft noget med opførelsen at gøre, da han samme år tog på en flerårig udlandsrejse. Arkitekturen er ikke desto mindre interessant. Herholdt var en af 1800-tallets markanteste arkitekter. Han var stærkt påvirket af sin lærer M.G. Bindesbøll, kendt for Thorvaldsens Museum. Herholdts inspiration kom ofte fra italiensk middelalder- og renæssancearkitektur. Venligheden afspejler dette, og er samtidig noget ganske særegent efter danske forhold: Det er nyrenæssance, men slet ikke italiensk og heller ikke helt den velkendte 'Chr.IV-stil'. Havehuset har derimod tydeligt slægtskab med engelske renæssance-lysthuse. Det er sjældent her i landet. Men Herholdt kendte til stilen og rejste i øvrigt til England; et nyt rejsemål for arkitekter i datiden.

Således så østfacaden ud, da Venligheden blev fredet. Stærkt overgroet af vin og vedbend lignede den mere en romantisk ruin end en havepavillon. Foto Hugo Matthiessen 1938 (Nationalmuseet).

Da Grundtvig ikke længere brugte Venligheden, lod man den fra 1858 forfalde. Først i juni 1938 skete der lidt. Folketingsmand Niels Andreasen foreslog at Grundtvigs Hus på Rønnebæksholm istandsattes og blev overtaget af staten. Sagen kom til Det særlige Bygningssyn, som lod arkitekt Tidemand-Dal opmåle bygningen, foretage arkivstudier og foreslå en istandsættelse. Af hans indberetning fremgår blandt andet: "Pavillonen er ikke blevet vedligeholdt i mange Aar og er blevet anvendt som Opbevaringssted for Havesager, Redskaber o.l. samt Værksted. Udvendig mangler Trappetrinene, en mængde Fuger og Kvaderpuds. Al Puds er faldet af Sokkel og den trukne Gesims, og dennes tilbageværende Murværk er meget defekt. Der findes ogsaa enkelte Revner i Ydermurene. Taarnet er holdt nogenlunde vedlige bortset fra Gesims og Tag. Indvendig mangler et Skillerum, Loft, Gulv, 2 Døre og foroven i Taarnets Loft, et lille Vindue og den op-

Toppen af tårnet er delvist befriet for vinen og forfaldet er skræmmende: Spiret er sunket sammen og gesimsen er faldet ned. Foto Riff Andersen 1972.

rindelige udvendige Dør". Det stod virkelig sløjt til. Ikke desto mindre blev bygningen fredet i klasse B i december 1938. Det betød stort set blot, at ejeren ikke uden tilladelse måtte nedrive den; der skete fortsat intet. Ejerne var uinteresserede i tilskud; de frygtede en turiststrøm i haven. 1966 solgtes hovedbygning og have til Riff Andersen; med Venligheden stod slemt til, da den nye ejer i 1972 begyndte en niårig renovering, som reddede huset fra den totale ruin.

I 1998 købte Næstved Kommune hovedbygning og have. Siden har der været arbejdet med restaurering af bygningsmassen, og i 2006 kom turen til Venligheden. Tilstanden var generelt set hæderlig; men der var noget forfald og en vis materiale- og indretningsmæssig forsimpning. Den senest gennemførte restaurering har derfor haft to sigter. Dels at sikre bygningens overlevelse og dels at retablere den ganske høje arkitektoniske kvalitet, som gennem årene var blevet ændret meget.

Nye loftsbjælker hejses op gennem bygningen. Skillevæggene er helt forsvundet og meget af vægpudsens er faldet ned. Man kan dog på tårnvæggen se, at stuens røde farve, som Tidemand-Dal nævner, har været meget mørk. Foto Riff Andersen 1970'erne.

Restaureringen bygger på Tidemand-Dals noter, gamle fotografier og iagttagelser gjort på selve bygningen.

Indvendigt var der ikke meget bevaret. Skillevæggen er genopført, lofter og vægge er blevet pudset og limfarvet, og der er lagt plankegulv. Farvevalget tager udgangspunkt i moden midt i 1800-tallet. Den mørke røde farve var typisk for den tid, hvor man var optaget af de stærke vægfarver, der blev udgravet i Pompeji. Kammeret er malet med ren okker. Trapperummet er hvidtet.

Pavillonen afsluttes foroven med en lav brystningsmur, som i hjørnerne har murede piller. Da der ingen spor var af rækværk, er det rekonstruerede rækværk lavet som trappegelænderet. Bygningens forsænkede tag er blevet beklædt med zink. Herover ligger et dæk af træ på strøer.

Trappetårnets spir, som tidligere havde båret (en vindfløj med) et kors var beklædt med tagpap.

Fotografier viser en tyk metaltækning, som må have været bly. Det er nu rekonstrueret og smeden har fremstillet en ny vindfløj med bygherreparrets initialer. Den gamle puds havde en blågrå farve, og man antager, at der oprindeligt har været et blåt farvepigment i pudsens. De originale vinduer er sat i stand. Der er lavet nye døre, i stedet for 70'ere dørene. Vinduer og døre er malet i tidstypiske kulører: Dodenkopf udvendigt og varmgrå indvendigt.

Adgangen til pavillonen sker ad trappen på øst-siden. Den store repose har formentlig også været beregnet som terrasse. Terrassemuren er kløvet granit. Trappetrin og terrassebelægning var cementfliser lagt i sand, hvorunder der blot var jord. Trappegelænderet er kun delvis bevaret; så det der ses i dag er en kopi.

155 år efter grundstensnedlæggelsen er Venligheden genopstået i sin fulde, oprindelige skikkelse.

NÆSTVED

Venligheden

Grundtvigs digter-pavillon